

(автопортрет « жінки з Косачівського роду»)

Мета:

освітня: аналізуючи епістолярну спадщину Лариси Петрівни Косач, пізнати її, як особливість, як людину;
показати можливості застосування теоретичних знань на практиці.

розвивальна: розвивати творчі здібності, пізнавальну активність, інтерес до предметів, критичне та логічне мислення учнів;

виховна: формувати навички самоконтролю, виховувати активність, увагу, наполегливість.

Тип уроку урок-дослідження.

Комплексне використання методів: робота в групах, проектна технологія.

Очікувані результати

- На уроці розглянуть і вивчать об'ємний блок інформації.
- Спробують себе в ролі вчителя.
- Передаватимуть свої знання однокласникам.
- Одержать загальну картину понять і фактів, що стосуватимуться теми уроку.

ХІД УРОКУ

I. Установчо-мотиваційний блок.

1. Психологічна настанова щодо вивчення теми. Внутрішня мотивація навчально-розвивальної діяльності.

Учитель літератури

Доброго дня, шановна громадо. Сьогодні у нас з вами непроста робота. Перш ніж розпочати її, маємо пам'ятати, що під час співпраці слід бути взаємо ввічливими, добрими, порядними. Подивіться один на одного, посміхніться і запам'ятайте:

Що ти на землі – людина,
І хочеш ти того чи ні,
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої одні.

Такою неповторною є кожна особистість. І тому на сьогоднішньому уроці ми глибше пізнаємо дочку рідного краю, одну з найвидатніших жіночих постатей української літератури, мужню особистість, день народження якої ми святкували на днях, а кого саме ми дізнаємося згодом.

Учитель математики

У нас сьогодні не просте завдання: поєднати несумісне. Адже здавалося б, що може бути спільного між українською літературою і математикою, між поезіями і задачами. Але нам необхідно пам'ятати, що математика цікава тоді, коли живить нашу винахідливість і здатність міркувати.

2. Автотренінг.

Учитель літератури

Перед вами автотренінг. Нехай кожен з вас подумки повторить його.

Я – людина
Я – старшокласник
Я – творча особистість, дослідник
Я досліджую, думаю, замислююсь
Я буду працювати на уроці
Я хочу знати

II. Змістовно-пошуковий блок.

Учитель математики

Для сьогоднішнього уроку клас буде поділено на групи, перед якими буде поставлено завдання: створити проект, який би дав змогу поєднати творчість та життєвий шлях поетеси із математикою. Для представлення свого проекту запрошуємо представників групи «Математиків».

Учитель літератури

Для розуміння творчості поета, треба знати країну в якій він жив і побувати в колись душі – місці, де він народився. Щоб ближче пізнати людину, як особистість, можна вдаватися до спогадів про неї. Однак таке джерело навряд чи допоможе створити цілісний образ.

Леся Українка, зокрема, писала:

«Ніколи найближчі друзі не знали мене всієї, та я думаю, що се так і буде завжди.»

Найвірогідніша ж інформація – «з перших уст» - міститься хіба що у щоденниках і листах самого поета.

Тому, шукаючи істинні характеристики поетеси, як зовнішні, так і внутрішні, ми вдамося до епістолярних творів, які ви мали опрацювати вдома.

Для презентації першого проекту «Зовнішність Лесі Українки» запрошуємо представників першої групи «Літературознавців».

III. Захист проектів.

I група – «Зовнішність Лесі Українки»

II група – «Внутрішній світ поетеси»

III група – «Терези кохання»

Представників IV групи прошу оцінити роботу III групи

Учитель математики

Геніальна донька свого народу творила багато. Багато творів знаєте і ви. Один із них зашифрований у наступному завданні.

Кожна цифра коду – це відповідь на окреме запитання:

1. Продавець має кілька пачок по 100 конвертів у кожній. 10 конвертів він відлічує за 5с. За скільки секунд він зможе відлічити 90 конвертів?
2. Скільки місяців року мають 30 днів.
3. Скільки в кімнаті котів, якщо в кожному кутку кімнати сидить кіт і навпроти кожного сидять по 3 коти?
4. Назвіть число, яке, ставши показником степеня, враз зрівняє всі числа?
5. Скільки граней має не заточений шестигранний олівець?
6. Одне яйце варять 4хв, а скільки хвилин треба варити 6 яєць?
7. У будинку 10 поверхів однакової висоти. У скільки разів шлях, що веде на десятий поверх, довший за той, що веде на другий?
8. Автомобіль їде зі швидкістю 60км/год. За скільки хвилин він проїде 7км?

Число складене із цифр **54408497** код до розгадки зашифрованої назв твору Лесі Українки. Кожен із вас, я думаю, знайомий із грою «Найрозумніший». Нам потрібно, як і в цій грі, за клавіатурою мобільного телефону розгадати шифр.

Учениця читає вірш «Мій шлях»

Учитель математики

Тяжка була в Лесі Українки доля. Кілька операцій витримала вона. Це завдавало їй нестерпних мук. Але вона мужньо повторювала, що буде «серед лиха співати пісні» і шукатиме «зірку провідну». Адже ще жили сподівання, що молодий організм подолає хворобу. Батьки докладали всіх зусиль, щоб допомогти доньці.

Для презентації свого проекту запрошуємо представника групи «Математиків».

V. Оцінювально-смісловий модуль.

1. Інтерактивна вправа «Незакінчене речення».

Аналізуючи епістолярну спадщину та твори інтимного характеру Лесі Українки, а також розв'язуючи задачі нестандартного характеру, ми зрозуміли...

- у ставленні до себе вона була самокритичною, часто безжальною, не завжди справедливою;
- математику помилково вважають «сухою» наукою;

Учитель літератури

Отже, завдяки самохарактеристикам, які сповнені глибокого самоаналізу вимальовується автопортрет «еластично-упертої», «септичної розумом», фанатичної почуттями, «жінки з Косачівського роду» - українки трагічного світогляду.

2. Оголошення та мотивація виставлених учнями балів.

Учитель літератури

На уроці розглянуто і вивчено об'ємний блок інформації, який дозволив одержати загальну картину понять і фактів, що стосуються теми уроку. Усі групи із завданням справилися на відмінно. Відмітити хочемо роботу спікерів груп, які заслуговують бали високого рівня.

Учитель математики

Аналізуючи оцінювання спікерами роботи товаришів, у групі математиків, при потребі проводимо оцінювання.

3. Домашнє завдання.

А) написати твір роздум «У чому сенс людського життя?» (За мотивами творчості Лесі Українки).

Б) скласти математичний кросворд.

В) опрацювати запитання рефлексійної анкети.

1. Чи сподобався вам проведений урок? Якщо сподобався, спробуйте визначити чим саме?
2. Чого і як ви разом з однокласниками навчилися?
3. Якби вам довелося починати новий проект, що ви б зробили інакше?
4. Яких навичок ви набули, працюючи над проектом і на уроці?
5. Як ви можете удосконалити свої навички та вмінні для вирішення проблем?

Рефлексійна анкета

1. Чи сподобався вам проведений урок? Якщо сподобався, спробуйте визначити чим саме?
2. Чого і як ви разом з однокласниками навчилися?
3. Якби вам довелося починати новий проект, що ви б зробили інакше?
4. Яких навичок ви набули, працюючи над проектом і на уроці?
5. Як ви можете удосконалити свої навички та вмінні для вирішення проблем?

I група

Зовнішність Лесі Українки

Про власну зовнішність Лесю пригадує мимохіть і фрагментарне (волосся моє попелясте...); «дарма що я біла...», здебільшого використовуючи прийом зіставлення чи порівняння («Молода господиня навіть подібна на вроду до мене, така сама біла і тонка...», «найголубіше мені, а найзолотіше, оскільки ми блондинка і брюнетка морально і фізично» - - сестрі Ользі) або вдаючись до іронічно-жартівливої тональності («Блузок коротких купила дві, дуже трудно знайти добрі для мене, бо тут все або англійські (з стоячими комірами крохмальними), або на підшивці й розщитані на дуже великих німок, а не таких створінь, як я»).

Письменниця була невисока, тендітна (важила здебільшого - - 59 кг, а в останні роки 46-48 кг), дарма в дні перебування в Хельвані її називали невагомою.

Сама Лесю не почувала «від сього ніякої вигоди і лікар завжди говорив як людина її віку й зросту «важить всього 47 кг».

На Лесине переконання фото не завжди правдиво відображало її.

Зокрема, фотопортрет 1896 року, тиражований щонайбільше, не відповідав дійсності. Климент Квітка писав: «... знаючи близько Лесю 15 літ і спостерігаючи її вираз в різні моменти життя і в різних настроях, запевняю, що пишно і холоднішого виразу в такому роді, як на тому портреті, не було в неї ніколи за сей період».

Лесю уникала публічних оглядин, передбачаючи ймовірні зіставлення зі своїм стереотипом: «... хтось себе дуже прикро і засоромлено відчуває, коли про нього вступні слова говорять, а публіка йому в лице заглядає: ану, який він той «хтось», чи то він справді подібний до «такого», як про нього кажуть.

II група

Внутрішній світ поетеси

На переконання Лесі, значно важливішим є внутрішній світ людини, її характер - «вдача», «натура». У першому листі до Ольги Кобилянської 20 травня 1899 року вона зізнавалася: «маю надто українську, а навіть спеціально волинську вдачу, і часто і ...наперед прошу Вас, простіть, коли я часом в чому не дотримую прийнятих у русинів австрійських звичаїв, се, напевне, буде не з браку поваги до Вас, а тільки через те, що я — українка».

Характеризуючи власну вдачу, Леся найчастіше використовувала епітети: «я не сонної вдачі», «маю дуже бродячу натуру», «моя поетична натура», «починаю вірити в свою натуру — дуже витримлива»; «дуже я тут, серед камінного Берліна, заскучала за лісом, таки лісова натура обзивається»; «маю циганську натуру». Іноді пише про власну натуру відсторонено, вдаючись до узагальнень: «Що робити, я завжди навіть найкраще описувала зимою весну, а літом зиму, видно, моя натура любить контрасти». Вона стверджувала: «Як добре зважити, то перелому я ніколи не зазнала, хоча, запевне, еволюція була і в мене. Життя ламало тільки обстановку навколо мене (ну, і кості мої, як траплялось, а вдача моя, виробившись дуже рано, ніколи не мінялась та вже навряд чи й зміниться. Я людина еластично-уперта (таких багато між жіноцтвом), скептична розумом, давно засвоїла собі «трагічний світогляд», а він такий добрий для гарту...»

Не претендуючи на унікальність, Леся підкреслювала своєрідність особистості: «...не всі ж таку натуру мають, як я».

А коли поетеса оспівала у віршах своє трагічне кохання до Мержинського, її звинуватили у слабкодухості, на яке вона дала гідну відповідь у поезії «Хто вам сказав, що я слабка?»

(Зачитування поезії)

ІІІ група

«ТЕРЕЗИ КОХАННЯ»

Хоч у коханні і немає порадників, але, переживаючи будні і свята, сум і радість, розлуки і зустрічі, ми подумки звертаємося до тих, хто своєю силою любові, терпінням і мудрістю дає зразок величчя цього почуття.

Ми хочемо на уроці розкрити взаємні сторінки із життя жінки, яка вміла любити і пережила у своєму житті нерозділене кохання.

З одного боку на терезах чисте кохання 27-літньої Лесі до Сергія, а з іншого - перешкоди, які доля доля поставила на шляху

Леся Українка і Сергій Мержинський... Трагічна, безмежно сумна, але й водночас духовно висока історія кохання, далека від повної взаємності. Багато в чому різні люди: геніальна жінка, чиї твори не були належно оцінені сучасниками і не прочитані повною мірою і зараз, через багато років, й інтелігентний, сповнений благородних поривань син армійського офіцера. Доля подарувала їм зустріч улітку 1897 року в передмісті Ялти Чукурларі, де поетеса тоді лікувалася. На мою думку, ці люди не могли не зустрітись... Рано осиротівши, Сергій виховувався у бабусі, здобув вищу освіту, багато читав, перекладав, пробував свої сили у публіцистиці. Лесею Українку вражали краса і чистота цієї людини, постійне внутрішнє горіння, він був людиною освіченою, інтелігентною, надзвичайно милою і симпатичною. Тонкою, лагідною вдачею Леся і Сергій були подібні одне до одного. Нескінченні, невичерпні розмови з ним відкривали нові світи незнаних уявлень і почуттів, будили нову мрію життя. Літо 1898 року... Воно було незабутнє. Може, найкраще, найщасливіше в житті Лесі Українки. Довго блукали полями, вибиралися на старовинні степові кургани, плавали човном по річці Псьол. Нечасто Лариса Косач могла так оцінити людину: «Він завжди мене розуміє і вірить мені, як своєму найближчому другові». Адже розуміти, по-справжньому розуміти таку людину, якою була Леся Українка, могла тільки непересічна особа. Згадані вище слова були сказані про Сергія Костянтиновича Мержинського, людину, про яку ми знаємо так мало, але яка стільки важила в житті поетеси. Це знайомство й справді переросло у велику дружбу. На жаль, їхнє листування не збереглося - зустрічаємо лише поодинокі спогади у листах до сестри Ольги: «Зустрічаються досить часто. Коли він говорить про неї, то в його словах звучить велике захоплення і глибоке почуття. Але не таке, якого вона очікувала. Адже Сергій був закоханий в іншу жінку. Тому в його словах і біль, і сум. Коли Олена Пчілка запитала у доньки: «Се — дружба чи щось інше?», то Леся відповіла: «Не

питай мене про се, мамочко. Як тільки я сяду писати до нього, я думаю тільки про те, що я його люблю — без міри, без краю, що те кохання — ніж у моєму серці; вирви ніж з серця — і воно кров'ю зійде... Він не любить мене, і я нещасна. Коли б він мене любив, ми обоє нещасні були б. Я знаю се і все-таки його кохаю, сама себе палю вогнем».

Учениця. З наближенням зими здоров'я Мержинського гіршало. Леся тяжко переживала це горе. Сама ледве стала на ноги після стількох недуг, а тепер марнує себе ще й чужим лихом — побивається хворим. Тому батьки не схвалювали доньчиних вчинків, хоч розуміли і в душі співчували їй, але жаліли свою дитину. Вони не докоряли вголос, не перешкоджали робити їй, як вона хоче, однак мовчки засуджували все це. Мовчазні конфлікти завдавали багато страждань. Лесі теж було шкода батьків і всю рідню, яким вона завдавала прикрощів, але ніколи й хвилину не вагалася - - вона вся на боці приреченого, вона з тих, хто страждає і гине.

Учень. Боєм і незгасаючою надією сповнені листи Лесі Українки цього періоду Ользі — сестрі, другові, пораднику вона напише: «Я думаю, що таки поїду, хоч би мені прийшлося для сього більше енергії потратити, ніж я потратила за все своє життя. Нехай навіть се жертва буде потрібна».

І ось з 7 січня вона біля хворого. Не залишає його ні вдень, ні вночі. Він уже не підводиться з ліжка. Говорить мало і лише пошепки. Втрачає останні сили. Обличчя бліде з жовтуватим відтінком. На ньому світяться лише великі очі. Температура щодня дуже висока. Часто кров йде горлом. Та, помираючи, він прагне піклуватися про Лесю.

Учениця. Вона читає на його прохання книжки, листи, грає на фортепіано, розмовляє... часто говорить вона одна, а він очима, жестами відповідає їй. Та через своє безсилля дуже нервує. Ларису Петрівну не міг зупинити характер Мержинського, що став дуже важким під впливом хвороби. А побутові труднощі! Багато що просто вражає, коли дізнаєшся про останні місяці цього кохання. Вона, знаючи, що Сергій дотепер кохає іншу жінку, біля ліжка хворого пише від його імені листи до «суперниці». Знаходить в собі сили сказати матері: «Не буду, звичайно, говорити тобі, що начебто мені тепер легко жити. Це неправдою було б, та лише нагадаю тобі, що я дуже стійка, отже ж, ти можеш бути впевнена, що мені ніяка небезпека не загрожує...»

Учень. Стомлена безсонними ночами, абсолютно забуваючи про себе, вона відчуває, що внутрішні сили не слабшають, а, навпаки, міцніють. Прекрасні очі палають колосальної сили вогнем, який ніколи не зустрінеш у пересічної людини, вогнем, джерело якого — вміння співчувати, досягати чужий біль, як власний.

А нещастя насувалося невідступне і невблаганно, хвороба прогресувала. Надія змінювалась безвихіддю. Молодий 30-річний чоловік із красивими очима

тримав на грудях хрест. Біля ліжка Євангеліє — в останні дні життя став християнином.

Учениця. Отримав лист від коханої. Губи шепотіли її ім'я, потемніле від болю лице ледь освітлювала слабенька посмішка. Чим вона могла допомогти? Як затамувати незагоєну рану, котру лишає на все-все життя нерозділене кохання? Були б такі ліки — хай навіть добуті з власного серця — вона віддала б їх... Тепер їй однаково... Гірка чаша випита до краплини. Тепер вона звідала все! От, виходить, задля чого виривала його з лапищ смерті. Щоб здобути ще один відчутний удар... Леся, повторюючи за Мержинським, пише листа його коханій, і ніхто, і ніщо не полегшить прихованої розпуки між рядками. Цю чашу вона випила до дна

Учень. 8 січня після одного з найтяжчих нападів хвороби в самому «апогею болю», як зізнається через

2 роки в листі до І. Франка, протягом ночі Леся напише драматичну поему «Одержима».

3 березня 1901 року Мержинський помирає.

Феноменальна жінка. Вона не тільки не зламалася, вона переплавила своє безмежне горе у вогні творчої фантазії, яка допомагала їй створити свої шедеври в майбутньому. Геніальна велич духу дала право їй написати: «Я в серці маю те, що не вмирає...». І якось дивно після цього слухати скарги наших сучасників на відсутність нетлінних ідеалів. Ніби й не було Лесі. Та треба було якось жити далі, треба було прихилити до когось свою зболену душу - і зранене серце. Тому Леся згодом виходить заміж за закоханого в неї Климента Квітку.

Особисте життя Лесі Українки як відомої й неординарної особистості цікавило багатьох. Були і домисли, і вигадки. Та ми — не судці.

МАТЕМАТИКИ

Проект 2

Для створення свого проекту ми використали задачу Діофанта. Давньогрецький учений Діофант у III столітті нашої ери і вважається останнім із великих математиків стародавньої Греції. Про його життя відомо небагато, навіть неможливо точно встановити роки його життя. Дещо про його життя і про те, скільки він прожив років, можна судити з напису на його могильній плиті:

Подорожній! Поховано тут Діофанта.
І числа розкажуть тобі,
Який довгий шлях він життєвий пройшов.
Шосту частину його становило веселе дитинство.
Минула частина дванадцята – й пухом покрилось його
підборіддя.

Сьому – в бездітному шлюбі прожив Діофант.
Минуло п'ять літ. Ощасливлений був він
народженням первенця-сина,
Якому судилась лише половина життя його батька.
І в глибокій журбі
Старець закінчив свій шлях на землі, ще проживши
Років чотири з часу, коли сина не стало.
Скажи: віку якого досягши,
Славетний помер Діофант?

Склавши рівняння:

$$\frac{1}{6}x + \frac{1}{12}x + \frac{1}{7}x + 5 + \frac{1}{2}x + 4 = x$$

де x – роки життя Діофанта, легко визначити, що Діофант прожив 84 роки.

Аналогічно до даної задачі ми склали задачу про життєвий шлях Лесі Українки.

Лише 10 років здоровою дитиною вона росла.

$\frac{2}{7}$ частини життя чекала до появи своєї першої збірки.

Ще $\frac{2}{21}$ частини життя ішла до кохання свого
і стільки ж кохала його.

У тяжкій хворобі, ще втричі довше прожила без милого,
а ніж поруч із ним ішла.

Якщо позначити життя Лесі Українки через x , то отримаємо рівняння:

$$10 + \frac{2}{7}x + \frac{2}{21}x + \frac{2}{21}x + 3 \cdot \frac{2}{21}x = x,$$

$$\frac{5}{21}x = 10,$$

$$x = 42.$$

Отже, із 42 років: 10 – була здоровою дитиною, 12 років чекала на появу першої збірки, через 4 роки зустріла своє справжнє кохання, але тільки 4 роки поряд була. Після чого ще 12 років провела у важкій хворобі.

МАТЕМАТИКИ

Проект 1

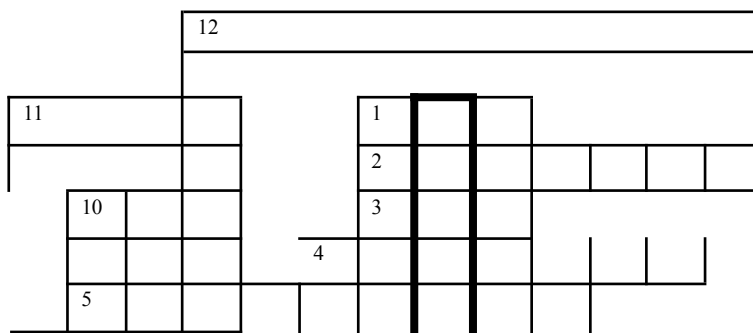
Ми створили математичний кросворд (роздається кожному) і пропонуємо розв'язати його.

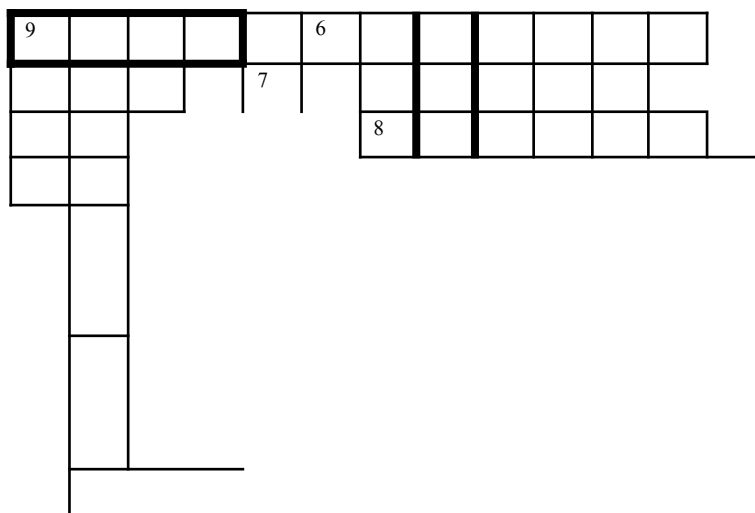
ПО ГОРИЗОНТАЛІ

1. Про що йдеться «Над ним можна довго-довго ламати голову. Як його не повернеш – всюди однаків. За його допомогою міряють і будують.»
2. Твердження яке не потребує доведення.
3. Одиничний вектор.
4. Найбільша хорда кола.
5. Графік тригонометричної функції $y = \sin x$.
6. Інструмент для побудови графіка функції $y = kx$.
7. Перекладіть на латинську «виконання».
8. Результат ділення.

ПО ВЕРТИКАЛІ

9. Допоміжна теорема.
10. Промінь, що ділить кут навпіл.
11. Одна із декартових координат.
12. Рівність, що містить змінну.

У виділених квадратах ми читаємо «Леся Українка».